

A student with long blonde hair, wearing a white lab coat, is using a power tool to work on a blue, perforated metal structure. The background is slightly blurred, showing other parts of the workshop.

EEN OPROEP EN
RICHTING TER
BEVORDERING VAN
BETEKENISVOL
TAALONDERWIJS
IN HET MBO

Verbind taalonderwijs aan beroepsgerichte vakken en de beroepspraktijk

Het belang van een goede taalvaardigheid voor beroep en vervolgstudie is evident. De taalvaardigheid van mbo'ers is echter al lange tijd een punt van zorg*. Hoe brengen we hier verandering in? Hoe motiveren we studenten weer voor taalonderwijs? **ANNEMARIE GROOT, MARTINE GIJSEL, WILMA VAN DER WESTEN**

EXAMENTRAINING IN PLAATS VAN DUURZAME TAALVERWERVING

Door de generieke taaleisen (deels) centraal te examineren is de focus van taalonderwijs in het mbo verschoven van algemeen belang voor studiesucces en beroepsvoorbereiding naar instrumentele toetsvoorbereiding. Het in korte tijd moeten behalen van de vereiste eindniveaus op het mbo, werkt examentraining in de hand: in de praktijk zien we dat het onderwijs vooral gericht is op het behalen van het examen. Er wordt minder gewerkt

aan duurzame taalverwerving waar studenten in hun loopbaan en latere carrière baat bij hebben. Tegelijkertijd zijn studenten over het algemeen weinig gemotiveerd voor generiek taalonderwijs. Mbo-instellingen zoeken daarom naar manieren hoe zij de kwaliteit van hun taalonderwijs kunnen verbeteren en betekenisvoller onderwijs kunnen organiseren*.

TAALONTWIKKELEND LESGEVEN ALS KANSRIJKE AANPAK

Een kansrijke manier om betekenisvoller onderwijs te verzorgen is het

verbinden van het taalonderwijs aan de beroepsgerichte vakken en de beroepspraktijk zelf. Dit kan door taalontwikkend lesgeven (TOL). Bij TOL richt de docent zich, behalve op taalontwikkeling tijdens andere vakken ook op de taalontwikkeling van studenten in brede zin, binnen en buiten de les*. De student krijgt daarin een actieve rol. Het uitgangspunt van TOL is om de taalontwikkeling van studenten niet te beschouwen als een losse (generieke) vaardigheid maar te verbinden met de vereiste beroepscompetenties. Dit uitgangspunt sluit naadloos aan op de ontwikkeling van hybride leeromgevingen in het mbo: mengvormen waarin leren op de werkplek en leren in de schoolse context gecombineerd worden. Niet óf theorie óf praktijk, maar de integratie van beide.

EERDERE ERVARINGEN MET TOL

Hoe TOL vorm kan krijgen binnen beroepsgericht onderwijs is nog relatief onbekend. De eerste signalen vanuit andere onderwijssectoren zijn positief: hbo-docenten merken dat leerinhouden beter begrepen worden en leerprestaties verbeteren*. Door de verbinding met de beroepspraktijk krijgt taalonderwijs meer betekenis en context en heeft daarmee naar verwachting een positief effect op de motivatie van studenten.

SAMENWERKEN AAN TAALCOMPETENTIES IN HET MBO

Het verbinden van taalonderwijs aan het beroepsonderwijs blijkt in de praktijk echter nog niet zo eenvoudig. De samenwerking tussen vak- en taaldocenten verloopt vaak moeizaam. Taaldocenten hebben bijvoorbeeld moeite om een curriculum te ontwerpen in samenwerking met vakdocenten*. Toch wordt in een recent verschenen handreiking voor taalbeleid in het mbo* opnieuw een oproep gedaan door de MBO-raad om gezamenlijk taalbeleid vorm te geven. De hamvraag is: hoe pak je dit aan?

VAN PROBLEEM TOT AANPAK

In het mbo hebben we onlangs verkend hoe het concept van een professionele leergemeenschap (PLG) benut zou kunnen worden bij de implementatie van duurzaam taalonderwijs. In een PLG werken taal- en vakdocenten samen aan onderwijsontwikkeling ten behoeve van verbetering van het leerproces en de resultaten van leerlingen. Binnen korte tijd vonden we drie onder-

wijsteams die net als wij overtuigd waren dat we op deze manier de taalvaardigheid van mbo-studenten én hun motivatie voor het leren van taal kunnen verhogen. Voor alle drie de teams stond de vraag centraal hoe beroepsonderwijs waarin ook gewerkt wordt aan duurzame taalontwikkeling vorm kan krijgen.

We hebben in elk team een startbijeenkomst verzorgd waarin het gesprek ging over knelpunten die docenten ervaren in hun onderwijs, die samenhangen met de (beperkte) taalvaardigheid van de studenten. Aspecten die naar voren kwamen zijn de wisselende aanwezigheid van studenten op school, de motivatie voor het onderwijs, grote verschillen in instroomniveaus en het bieden van maatwerk. Het is van groot belang voor het draagvlak om deze beginsituatie en de ervaren problemen te erkennen en er rekening mee te houden. Een deel van de problemen zal gewoon 'een gegeven zijn' in de context, andere problemen moeten eerst opgelost worden en weer andere punten zijn te verbinden aan de aanpak met TOL. Onze ervaring is dat TOL voor iedereen relevant wordt als niet te snel voorbijgegaan wordt aan de ervaren problemen en taal breder wordt gezien in het licht van studiesucces.

DE EERSTE BEVINDINGEN MET TOL

De eerste bevindingen wekten nieuwsgierigheid op bij alle betrokkenen. Vakdocenten zien over het algemeen geen rol voor zichzelf in het stimuleren van de taalontwikkeling van hun studenten. Vaak wordt door hen direct gedacht aan het lezen van boeken of het schrijven van bijvoorbeeld een sollicitatiebrief. In alle drie de teams stonden de meeste beroepsgerichte docenten wat wantrouwend tegenover het idee om samen TOL vorm te geven. Door

als team het gesprek te voeren over wat het gemeenschappelijke belang is, bleek de deur op een kier om een gezamenlijke aanpak te ontwikkelen. Hoe kan TOL bijvoorbeeld bijdragen aan een verhoogde motivatie voor het onderwijs? Docenten bleken gemotiveerd om als teams samen in een PLG te leren hoe zij hun onderwijs kunnen verbeteren en hoe zij hun studenten meer kunnen meegeven op het gebied van taal.

CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

Uit de verkenning werd duidelijk dat samenwerken in een PLG aan duurzaam taalonderwijs een kansrijke weg is. Belangrijke leerpunten die we hieruit hebben opgemaakt:

- Begin klein: als het hele team niet mee wil/kan doen dan kunnen enkele voorlopers duidelijk maken wat het samenwerken aan taal kan opleveren.
- Ga het gesprek met elkaar aan en zoek naar een gezamenlijk doel om aan te werken.
- Verdiep je in elkaars vakgebieden: ervaren knelpunten kunnen soms direct, soms indirect met elkaar te maken hebben.

De toekomst zal moeten uitwijzen of op deze manier taal- en vakdocenten er daadwerkelijk in slagen samen te werken aan taalcompetenties in het mbo.

ANNEMARIE GROOT IS VERBONDEN AAN ECBO, MARTINE GIJSEL IS WERKZAAM BIJ HET EXPERTISECENTRUM NEDERLANDS EN WILMA VAN DER WESTEN WERKT ALS ZELFSTANDIGE VIA WILMA VAN DER WESTEN TEKST, TAAL, TAALBELEID.

* De bronnen voor dit artikel zijn opuraagbaar via emailadres Annemarie.Groot@ecbo.nl